

Városi közüző-telep.

A pénzügyi bizottság elé ma került költségvetés és üzemi terv alakjában az az érdekes javaslat, a mi egy városi közüző-telepnek házi kezelésben való létesítését proponálja. Budapest, a világváros fokozott igényének megfelelően áldoz ma már az utcai kövezet főtartására, a mi a forgalomnak egyik fő biztosítója. Egymásután vettek volt föl az utóbbi évek során egy husz- és egy négymilliós kölcsönt, s az idei költségvetésben ezen a címen a következő tételek szerepelnek: A 20 millió koronás burkoló-kölcsön-alap törlesztő-részletének kiegészítése címén 633.708 koronát, belső és külső telkek utépítésére 1.571.693 koronát, utak és terek jókarbantartására 1.267.500 koronát, végül új kövezések és egyéb utcai burkolatokra 2.130.958 koronát.

Ilyen tekintélyes áldozathozatal természetesen önként fölveti azt a kérdést, nem lehetne-e egy efféle évről-évre megismétlődő, több milliós közmunkát valami módon olcsóbbá és megbízhatóbbá tenni? Ugy áll ugyanis a dolog, hogy mint a gazdasági élet egész vonalán, úgy itt is fölütötte fejét a kartel, mely a kövezésre szükséges anyag és az anyag elhelyezése dolgában a közszükséglet kielégítéséből jogosulatlan hasznot akar huzni. Néhány nagyváros ezen az állapoton úgy segített, hogy a kövező munkát házi kezelésben próbálja végeztetni, mások pedig, mint például Bécs, kőbányát szerzett és tart üzemben, hogy a nyersanyaghoz olcsóbban juthasson hozzá.

Budapest szintén érzi, hogy kartelirozott vállalkozók és anyagszállítók kényszerárszabásával áll szemben. Az utburkolatok karbantartásának tavaszi mérlege hiven tükrözi a mai állapotot, melyben csupán a vállalkozóknak a főváros a következő tekintélyes összeget kell hogy folyósítsa: Makadám-utak javítására 1.457.158 koronát, aszfalt-, fa-, traktit- és

gránitburkolat jókarbantartására 814.950 koronát, ezenkívül kaptak még a vállalkozók javító munkáért 139.463 koronát. 2.411.571 korona tehát az az összeg, a mit a fönti címeken fizetni kell. S ha már most azt vesszük, hogy a drága kövezet a munka és a fölhasznált anyag tekintetében egyaránt rossz, a körutak is hepehupásak (az autotaxi tarifáját éppen ezért szabták drágábbra, mint Európa többi nagyvárosában), a kültelek egyes utjai pedig sok helyen szinte járhatatlan állapotban vannak.

Az illetékes ügyosztály szorgalmasan kereste és keresi a módot arra, hogy ezen az állapoton segítsen, s hogy főképpen a kövezés költségét a burkoló-kölcsönök esedékes részeivel valahogyan egyensúlyba hozza. Ezért köti a szerződéseket úgy, hogy a kövező-vállalkozó hat éven át ingyen tartozik az új burkolat jókarbantartásáról gondoskodni, azontul pedig tizennégy éven keresztül tartozik a javítás munkáját előre megállapított egységáron végezni. Az egységárak azonban oly horribilisak s oly busás jóvédelmet hajtának a kartelirozott vállalkozóknak, hogy a házi kezelésbe vétel eszméje kezd foglalkoztatni a főváros vezető köreit.

A kövezésre szolgáló nyersanyag megszerzése is oly költséggel jár ma az illetékes ügyosztály fölfogása szerint, hogy főképp a nyersanyag minőségének biztosítása érdekében a város egy házi kezelésben álló közüző-telep létesítésével foglalkozik. Ma ugyanis a nyersanyagot a bazalt-törmeléket különféle magánkőbányákból szerzi be évről-évre emelkedő egységáron. A mellett a zuzott állapotban átvett kőanyag minőségét igen bajos ellenőrizni, mert a kupacokba rakott anyagot az élelmes szállítók úgy halmozzák, hogy a külső réteg kemény, elsőrendű anyagból álljon, ellenben a kőhalmok belseje silány,

olcsóbb, lágyabb, az időjárásnak kevésbé ellenálló törmeléket tartalmaz. Ez a körülmény az átvételek alkalmával sok vitára ad okot, s ha a főváros nagyon akadékoskodik, a szövetkezett szállítók a nyersanyag késleltetett szállításával büntelik.

A sok kalamitás és a folytonos kiadás-növekedés elhárítására Fok Ede tanácsos, az utépítő és csatornázás ügyosztályának vezetője azt a megoldást javasolta ma a pénzügyi bizottságban, hogy a főváros egyelőre a kőanyag házi zuzására s ezzel kapcsolatban cementlapok gyártására rendezkedjen

be. A tömbökben hozatott bazalt-sziklát ugyanis a zuzás után rostával osztályozná, a durvább szemeket a makadám-utakra szánva, a finomabb szemeket és a kölisztet pedig cementipartelepen értékesítve. A főváros makadám-utjainak ma már körülbelül 30.000 köbméter kőanyag az évi szükséglete. E kőanyagnak köbmétere nyers állapotban csak 9.75 koronába kerül, de azért a fővárosnak zuzott állapotban már közel 15 koronáért számítják. A bányák egy részének ugyanis nincs külön zuzótelepe, s azért ezt a munkát részben külön vállalkozóval kell végeztetni, a ki természetesen szintén kirójjá a maga külön hasznát. Általában a zuzott kő újabb áremelése várható. Így például a fővárosi közmunkák tanácsa a Margitszigeten használt zuzott kő köbmétereit máris 22 koronájával fizeti. A kőbányák összehesztelése folytán nehéz tenni a bajok ellen valamit, annál kevésbé, mert a kínálatot is mesterségesen korlátozzák. Ez már az államot és a M. Á. V.-ot is házi kezelésre szorította. A főváros zuzótelepét és a raktárt a ceglédi vasútvonal és a Bihari-ut találkozásánál fekvő fővárosi telken rendeznék be, a telek értékét is beszámítva, mintegy 430.000 korona befektetéssel, a mit legkésőbb huszonöt év alatt kellene a telepnek amortizálnia. A finomabbra zuzott